

Vec T-62/02

Union Pigments AS
proti
Komisii Európskych spoločenstiev

„Hospodárska súťaž — Článok 81 ES — Kartel — Trh s fosfátom zinku — Pokuta — Článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17 — Závažnosť a dĺžka trvania porušenia — Zásady proporcionality a rovnosti zaobchádzania — Žaloba o neplatnosť“

Rozsudok Súdu prvého stupňa (piata komora) z 29. novembra 2005 II - 5066

Abstrakt rozsudku

1. *Hospodárska súťaž — Kartely — Dohody medzi podnikmi — Povinnosť Komisie predložiť dôkaz o porušení a o dĺžke jeho trvania — Podnik, ktorý prechodne vystúpil z kartelu, aby ho využil vo vlastný prospech — Neičinné vystúpenie (Článok 81 ods. 1 ES)*

II - 5057

2. *Hospodárska súťaž — Kartely — Dohody medzi podnikmi — Údajná účasť pod nátlakom — Okolnosť, ktorá nie je ospravedlnením pre podnik, ktorý nevyužil možnosť oznámenia príslušným orgánom*
(Článok 81 ods. 1 ES; nariadenie Rady č. 17, článok 3)
3. *Hospodárska súťaž — Kartely — Prípísanie podniku — Zodpovednosť za správanie iných podnikov v rámci rovnakého porušenia — Prípustnosť — Kritériá*
(Článok 81 ods. 1 ES)
4. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušení — Polahčujúce okolnosti — Ukončenie porušovania po zásahu Komisie — Posúdenie z prípadu na prípad*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)
5. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušení — Zohľadnenie následkov porušenia ako celku*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2; oznámenie Komisie 98/C 9/03, bod 1 A)
6. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušení — Zásada individualizácie sankcií — Uplatnenie pri zohľadňovaní polahčujúcich alebo pritažujúcich okolností*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15)
7. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušení — Polahčujúce okolnosti — Pasívna úloha podniku alebo úloha nasledovateľa*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15; oznámenie Komisie 98/C 9/03, body 2 a 3)
8. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušení — Polahčujúce okolnosti — Správanie odlišné od správania dohodnutého v rámci kartelu — Posúdenie*
(Nariadenie Rady č. 17, článok 15)

9. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Meranie efektívnej kapacity spôsobiť ujmu na dotknutom trhu — Relevantnosť podielov na trhu, ktoré dotknutý podnik ovláda (Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)*
10. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Rozdelenie dotknutých podnikov do kategórií so zhodnou osobitnou východiskovou sumou — Podmienky (Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)*
11. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Nevyhnutnosť zohľadniť obraty dotknutých podnikov a zabezpečiť proporcionalitu pokút s týmito obratmi — Neexistencia (Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)*
12. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Hranica stanovená v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 — Spôsoby uplatnenia (Nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)*
13. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Odstrašujúci účinok vo vzťahu tak k podniku, ktorý sa dopustil porušenia, ako aj k tretím osobám — Uloženie symbolickej pokuty so zreteľom na úmysel dotknutého podniku zosúladiť sa s pravidlami hospodárskej súťaže pred prijatím rozhodnutia, ktoré ho sankcionovalo — Vylúčenie (Články 81 ES a 82 ES; nariadenie Rady č. 17, článok 15 ods. 2)*
14. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Výška — Určenie — Kritériá — Povinnosť zohľadniť finančnú situáciu dotknutého podniku — Neexistencia — Reálna platobná schopnosť podniku v špecifickom sociálnom kontexte — Zohľadnenie — Stanovenie pokuty vo výške, ktorá vedie ku konkurzu alebo likvidácii dotknutého podniku v dôsledku pokuty — Neexistencia zásadného zákazu [Nariadenie Rady č. 17, článok 15; oznámenie Komisie 98/C 9/03, bod 5 písm. b)]*

1. V rámci uplatnenia článku 81 ods. 1 ES je povinnosťou Komisie dokázať nielen existenciu kartelu, ale aj dĺžku jeho trvania.

V tejto súvislosti, pokiaľ ide o podnik, ktorý prechodne vystúpil z kartelu, je možné dospieť k záveru o jeho účasti bez účinného prerušenia, keďže nevystúpil

z kartelu rozhodným spôsobom s tým, aby ho oznámil Komisii alebo dokonca aby na relevantnom trhu znovu začal konať ako poctivý a nezávislý konkurent, ale naopak sa pokúsil využiť svoje údajné vystúpenie na lepšie využitie kartelu vo vlastný prospech.

nie iných podnikov v rámci rovnakého porušenia za celý čas svojej účasti na tomto porušení, ak je dokázané, že predmetný podnik pozná protiprávne správanie ostatných účastníkov, alebo že ho rozumne mohol predpokladať a že je pripravený prijať riziko tohto správania.

(pozri body 36, 38, 42)

2. Podnik, ktorý sa s ďalšími podnikmi zúčastňuje na protisúťažných činnostiach, sa nemôže opierať o skutočnosť, že sa na nich zúčastňoval na nátlak ostatných účastníkov, pretože namiesto účasti na predmetných činnostiach môže oznámiť tlaky, ktorým je vystavený, príslušným orgánom a podať Komisii sťažnosť podľa článku 3 nariadenia č. 17.

(pozri bod 87)

(pozri bod 63)

3. Podnik, ktorý sa zúčastnil mnohotvárného porušenia pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva svojim vlastným správaním, ktoré spočíva v dohode alebo zosúladenom postupe s protisúťažným predmetom v zmysle článku 81 ods. 1 ES a ktorého cieľom je prispieť k uskutočneniu porušenia v jeho celku, môže byť takisto zodpovedný za správanie
4. Bod 3 tretia zarážka Komisiou prijatých usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESÚO stanovuje zníženie základnej čiastky v prípade ukončenia porušovania, len čo zasiahne Komisia (konkrétne v prípadoch, keď realizuje kontroly). Komisia však nemôže byť vo všeobecnosti povinná považovať ukončenie porušovania za poľahčujúcu okolnosť. Reakciu podniku na začatie šetrenia jeho činností možno posudzovať len pri

zohľadnení osobitného kontextu daného prípadu.

stva dopustili viaceré podniky, na stanovenie všeobecnej úrovne pokút sa nezozhľadňujú následky vyplývajúce zo skutočného správania, o ktorom podnik tvrdí, že si ho osvojil, ale následky vyplývajúce z celkového porušovania, na ktorom sa podieľal.

(pozri bod 92)

(pozri body 103, 104, 106)

5. Podľa bodu 1 A Komisiou prijatých usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO sa Komisia výslovne zaviazala brať do úvahy pri posudzovaní závažnosti porušenia okrem jeho povahy a veľkosti relevantného geografického trhu aj skutočný dosah na trh tam, kde je ho možné merať. Z toho vyplýva, že hoci sa závažnosť porušenia posudzuje v prvom rade v závislosti od skutočností vlastných porušeniu, ako je jeho povaha a jeho dosah na trh, v druhom rade je upravovaná v závislosti od okolností vlastných dotknutému podniku, čo okrem iného vedie Komisiu k tomu, aby zohľadnila okrem veľkosti a kapacity podniku nielen prípadné priťažujúce okolnosti, ale prípadne rovnako aj poľahčujúce okolnosti.

6. Ak sa porušenia pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva dopustí viacero podnikov, treba preskúmať závažnosť týkajúcu sa účasti na porušení každého z nich. Tento záver predstavuje logický dôsledok zásady individuálnosti trestov a sankcií, podľa ktorej môže byť podnik sankcionovaný len za skutky, ktoré sa mu osobne vytýkajú, a ktorá je uplatniteľná v každom správnom konaní, ktoré môže viesť k sankciám podľa pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva. Body 2 a 3 Komisiou prijatých usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO tak stanovujú úpravu základnej čiastky pokuty v závislosti od určitých priťažujúcich alebo poľahčujúcich okolností, ktoré sú vlastné každému dotknutému podniku.

V tejto súvislosti, pokiaľ sa porušenia pravidiel hospodárskej súťaže Spoločen-

V tejto súvislosti sa účastník porušenia nemôže odvolávať na poľahčujúcu okolnosť založenú na správaní ostatných účastníkov tohto porušenia, akou je napríklad skutočnosť, že ostatní členovia kartelu sa do neho zapojili skôr alebo dôkladnejšie. Tieto okolnosti by mohli prípadne predstavovať priťažujúcu okolnosť voči posledným uvedeným podnikom, ale nie poľahčujúcu okolnosť v prospech iných podnikov, ktoré sa zúčastnili na porušení.

rovnako ako jeho oneskorený vstup na trh, ktorý je predmetom porušenia, nezávisle na dĺžke jeho účasti na porušení, alebo aj existenciu výslovných vyhlásení v tomto zmysle pochádzajúcich od zástupcov tretích podnikov, ktoré sa na porušení zúčastnili.

(pozri bod 126)

(pozri body 118 — 120, 125)

7. Výlučne pasívna úloha alebo úloha nasledovania svojho vodcu podniku pri realizácii porušenia v oblasti hospodárskej súťaže predstavuje, ak je dokázaná, poľahčujúcu okolnosť podľa bodu 3 tretej zarážky Komisiou prijatých usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO. Táto pasívna úloha znamená prijatie „nízkeho profilu“ dotknutým podnikom, teda chýbajúcu aktívnu účasť pri vypracovaní protisúťažnej dohody alebo dohôd. K okolnostiam schopným odhaliť pasívnu úlohu podniku vnútri kartelu možno zaradiť jeho podstatne sporadickejšiu účasť na stretnutiach v porovnaní s bežnými členmi kartelu,

8. Skutočnosť, že podnik, ktorého účasť na zosúladenom konaní so svojimi konkurentmi vo veci cien je dokázaná, sa na trhu nesprával v súlade s tým, čo dohodol so svojimi konkurentmi, nepredstavuje nevyhnutne prvok, ktorý sa musí zohľadniť ako poľahčujúca okolnosť pri určení pokuty, aká sa má uložiť. Podnik, ktorý napriek zosúladenému konaniu so svojimi konkurentmi sleduje politiku, ktorá sa odchyľuje od dohodnutej politiky, totiž môže jednoducho skúšať využitie kartelu vo vlastný prospech.

(pozri bod 130)

9. V analýze efektívnej ekonomickej kapacity porušovateľov spôsobí významnú ujmu konkurencii, ktorá zahŕňa posúdenie skutočného významu týchto podni-

kov na dotknutom trhu, teda ich vplyvu naň, uskutočnenej na účely stanovenia výšky pokuty ako sankcie za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva predstavuje celkový obrat iba neúplný pohľad na veci. Nemožno totiž vylúčiť, že silný podnik s množstvom rozličných aktivít je na špecifickom trhu výrobkov prítomný iba podružne. Rovnako nemožno vylúčiť, že podnik s významným postavením na geografickom trhu mimo Spoločenstva má iba slabé postavenie na trhu Spoločenstva alebo Európskeho hospodárskeho priestoru. V takých prípadoch samotná skutočnosť, že dotknutý podnik dosahuje významný celkový obrat, nevyhnutne neznamená, že vykonáva rozhodujúci vplyv na dotknutý trh. Preto hoci je pravda, že podiely na trhu, ktoré podnik ovláda, nemôžu byť rozhodujúce na dosiahnutie záveru, že podnik patrí k silnému hospodárskemu subjektu, sú naopak relevantné na účely stanovenia vplyvu, ktorý mohol vykonávať na trh.

(pozri bod 152)

hospodárskej súťaže Spoločenstva, aby podnikom, ktoré patria do rovnakej skupiny, uložila zhodnú osobitnú východiskovú sumu, rozdelenie do kategórií musí rešpektovať zásadu rovnosti zaobchádzania, podľa ktorej je zakázané zaobchádzať s porovnateľnými situáciami rozdielne a s rozdielnymi situáciami rovnako, ak takéto zaobchádzanie nie je objektívne odôvodniteľné. V tom istom duchu stanovujú Komisiou prijaté usmernenia k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO vo svojom bode 1 A šiestom odseku, že „značná“ disparita medzi veľkosťou podnikov, ktoré sa dopúšťajú porušení rovnakej povahy, môže najmä zdôvodniť rozlíšenie na účely posúdenia závažnosti porušenia. Okrem toho musí byť suma pokút prinajmenšom proporcionálna v pomere k faktorom, ktoré sa zohľadnili pri posúdení závažnosti porušenia.

Z toho plynie, že ak Komisia pristúpi k takému rozdeleniu, určenie prahov pre každú z takto vymedzených skupín musí byť vo vnútornom súlade a objektívne zdôvodnené.

10. Pokiaľ Komisia rozdeľuje dotknuté podniky do kategórií na účely stanovenia výšky pokút za porušenie pravidiel

(pozri body 154 — 156)

11. Pri určovaní výšky pokút v oblasti hospodárskej súťaže nie je Komisia povinná uskutočňovať výpočet zo súm založených na obrate dotknutých podnikov, ani zabezpečiť, aby v prípade, ak ukladá pokuty viacerým podnikom zapojeným do toho istého porušenia, konečné sumy pokút pre dotknuté podniky, ktoré sú výsledkom jej výpočtu, vyjadrovali akékoľvek rozlíšenie medzi nimi, čo sa týka ich celkového obratu alebo ich obratu na relevantnom trhu výrobkov.

(pozri bod 159)

tomuto podniku túto hranicu neprekročí.

(pozri bod 161)

13. Skutočnosť, že podnik mal v úmysle zosúladiť sa s pravidlami hospodárskej súťaže pred prijatím rozhodnutia, ktorým mu bola uložená pokuta, nepredstavuje dostatočný dôvod na to, aby sa Komisia obmedzila na uloženie symbolickej pokuty. Odstrašenie tretích osôb a nielen dotknutého podniku je totiž dôležitým cieľom článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17.

(pozri bod 174)

12. Maximálna hranica stanovená v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, ktorý vyžaduje, aby pokuta, ktorá sa nakoniec podniku uloží za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva, bola znížená v prípade, ak presahuje 10 % obratu podniku, nezávisle od čiastkových výpočtov určených na zohľadnenie závažnosti a dĺžky trvania porušenia, Komisii nebráni, aby počas svojho výpočtu odkazovala na čiastkovú sumu presahujúcu 10 % obratu dotknutého podniku, ak pokuta nakoniec uložená

14. Komisia nie je pri stanovení výšky pokuty uloženej za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva povinná brať do úvahy stratovú finančnú situáciu zainteresovaného podniku, keďže nastolenie takej povinnosti by viedlo k získaniu neoprávnenej súťažnej výhody pre podniky, ktoré sú menej prispôsobené podmienkam trhu. Tento záver nemožno spochybniť bodom 5 písm. b) Komisiou prijatých usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17

a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESÚO, podľa ktorého sa musí brať do úvahy reálna platobná schopnosť podniku. Táto schopnosť sa totiž použije iba vo svojom „špecifickom sociálnom kontexte“, ktorý tvoria dôsledky, aké by zaplatenie pokuty malo najmä na zvýšenie nezamestnanosti alebo na poškodenie hospodárskych odvetví na vstupe a výstupe dotknutého podniku.

Navyše skutočnosť, že opatrenie prijaté orgánom Spoločenstva vyvolá konkurz alebo likvidáciu daného podniku, nie je sama osebe právom Spoločenstva zakázaná. Ak totiž likvidácia podniku v jeho existujúcej právnej forme môže ohroziť finančné záujmy vlastníkov, akcionárov alebo držiteľov podielov, neznamená to, že osobné, hmotné a nehmotné zložky zastúpené v podniku stratili tiež svoju hodnotu.

(pozri body 175 — 177)